

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»**

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Випуск 91

**Вінниця,
ТОВ «ТВОРИ»
2019**

УДК 37
ББК 74

П 78 Проблеми освіти: збірник наукових праць. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. – Вип. 91. – 270 с.

Збірник наукових праць, присвячений актуальним проблемам вищої освіти в умовах євроінтеграційних освітніх змін. У збірнику представлено теоретико-методологічні засади формування творчого потенціалу особистості майбутнього фахівця у закладах вищої освіти; проблеми актуалізації і розвитку духовно-моральної особистості; інноваційні підходи до професійної підготовки компетентних фахівців; напрями вдосконалення змісту та методів підвищення якості педагогічної підготовки майбутніх учителів на концептуальних засадах «Нової української школи».

Для широкого кола освітян, науковців, усіх, хто цікавиться інноваційними технологіями в освіті.

Збірник входить до Переліку наукових фахових видань України (Наказ МОН від 24.10.2017 № 1413), в яких можуть бути опубліковані результати дисертаційних робіт у галузі педагогіки на здобуття ступенів доктора наук, кандидата наук та доктора філософії.

Головний редактор: Завалевський Ю. І., д-р пед. наук, професор.

Редакційна колегія:

Гончарова Н.О. – канд. пед. наук; Дубасенюк О.А. – д-р пед. наук, професор, почесний академік НАПН України; Євтух М.Б. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України; Ельбрехт О. М. – д-р пед. наук, доцент; Жалдак М. І. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України; Ївженко Ю. В. – канд. пед. наук (відповідальний секретар); Клокар Н. І. – д-р пед. наук, професор; Кременський Б.Г. – д-р пед. наук, доцент; Луговий В. І. д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України, перший віце-президент НАПН України; Леута О. І. – д-р філос.наук, професор; Ляшенко О. І. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України; Олійник В. В. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України; Польштуржискі Йозеф – доктор хабілітований, доцент, професор Варшавського університету (Полоцьк, Польща); Прокопенко І. Ф. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України; Радкевич В. О. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України; Сафонов Ю. М. – д-р екон. наук, професор (заступник головного редактора); Удалова О. Ю. – канд. пед. наук, доцент; Чайковський А. С. – д-р істор. наук, професор.

В і д п о в і д а л ь н і з а в и п у с к: Вознюк О. В., – д-р пед. наук, доцент; Ївженко Ю. В. – канд. пед. наук; Мороз М. О. – канд. пед. наук.

Адреса редколегії: 03035, Київ, вул. Митрополита Василя Липківського, 36, каб. 319, тел: (044) 248-23-09, E-mail: p_education@ukr.net

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 22200 – 12100ПР від 08 липня 2016 року.

*Рекомендовано до друку Вченою радою ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
(протокол № 3 від 27 березня 2019)*

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних відповідної галузевої термінології, власних імен та інших відомостей. Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані матеріали. Рукописи не повертаються.

ISBN 978-617-7742-49-4

© Державна наукова установа
«Інститут модернізації змісту освіти», 2019
© Автори статей

Ельбрехт О.М. Глобалізаційний контекст розвитку шкільної освіти США	146
Євдоченко О. С. Діяльнісний підхід до формування експериментальних умінь як складової професійної компетентності майбутніх хіміків.....	152
Желанова В. В. Логіка формування навичок партнерства у майбутніх педагогів в освітньому середовищі ЗВО	157
Завязун Т. В. Психолого-педагогічний супровід розвитку мовлення дітей дошкільного віку з труднощами комунікації в ігровій діяльності	161
Залевський П. М. Зміст компетентнісної підготовки майбутніх учителів музики в закладах вищої освіти.....	166
Залізняк А. М. Формування професійної компетентності майбутнього вихователя як запорука його успішної діяльності	170
Зеленюк С. В. Інформаційно-комп'ютерні технології як засіб формування інформаційної культури майбутнього вчителя музики	174
Зелінська І. С. Педагогічні засади впровадження дидактичних ігор на уроках музичного мистецтва в умовах сучасної школи	179
Іськова Л. М. Розвиток навичок художньої інтерпретації в процесі вокальної підготовки майбутніх учителів музики.....	183
Іщенко Л. В., Журавко Т. В. Розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами збагачення і активізації словника	186
Карнаух Л. П., Авраменко О. О. Теоретичні засади соціального розвитку особистості дошкільника в умовах сучасного суспільства	192
Киливник В. В. Педагогічна модель формування соціокультурної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови (англійської) в умовах коледжу	196
Ковальчук В. А. Рівневий аналіз сформованості педагогічно-спеціалізованої компетентності майбутніх учителів в умовах варіативності освітньо-виховних систем	203

heterogeneity of the experimental skills formation of students at the initial stage of their study has been found during the empirical investigation, which complicates the organization and conducting of laboratory classes in higher educational establishments. An implementation of the activity approach took place in the process of the discipline «Chemical experiment technique» study. The aim of this discipline is to master the theoretical knowledge of the chemical experiment planning and organization, the formation of skills for conducting and analyzing the results and acquiring professional experience. The proposed model of the future chemists' experimental skills formation will provide the individualized learning trajectory for each participant of the educational process, taking into account his/her experimental competence level. It was found out that organizing the training according to the proposed method, the general level of experimental skills formation reaches a sufficient level as a result of the research. Thus, the effectiveness of the activity approach application in experimental skills formation of the higher education students is proved by means of the discipline «Chemical experiment technique» study.

Keywords: activity, subject competence, chemical experiment, professional training of chemists.

УДК 378:005.5

В. В. Желанова,
доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри теорії та історії педагогіки
(Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ)
v.zhelanova@kubg.edu.ua
ORCID ID: 0000-0001-9467-1080

ЛОГІКА ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ПАРТНЕРСТВА У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті доведено актуальність формування навичок партнерства у студентів закладів вищої освіти як суттєвого аспекту стратегії сучасної вищої освіти. Обґрунтовано трактування партнерства як системи взаємин суб'єктів освітнього процесу в закладах вищої освіти, що будується на засадах рівноправ'я, прозорості, довіри. Репрезентовано три групи партнерських навичок відповідно до базових сфер партнерства, якими є: 1) стосунки та комунікація; 2) перцепція; 3) взаємодія (інтерація). Проаналізовано логіку формування навичок партнерства суголосно процесу середовищеутворення відповідно до певних етапів освіти в закладах вищої освіти.

Ключові слова: партнерство, принципи партнерства, навички партнерства, сфери партнерства, освітнє середовище ЗВО, середовищеутворення.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Глобалізаційні та євроінтеграційні виміри сучасного суспільства детермінують потребу в фахівцях, здатних комунікувати, взаємодіяти з іншими людьми, сумісно розв'язувати певні проблеми, працювати в команді. Партнерство в стосунках між людьми стає гарантом їх продуктивної взаємодії, одним з гнучких способів конструктивного розв'язання проблем, а також психологічним показником рівня особистісного та професійного зростання [1, с. 26]. До того ж на початку XXI сторіччя комунікативні навички та навички співробітництва увійшли до переліку навичок, які знадобляться молодим людям, щоб бути успішними в житті, а саме, так звані, «навички XXI сторіччя». Варто відзначити, що в сучасних державних нормативних документах, а саме в Законі України «Про освіту» (2017 р.), в Концепції Нової української школи (2017 р.) ці навички розглядаються у форматі педагогіки партнерства, яка зорієнтована на доброзичливість та позитивне ставлення; повагу до особистості; діалог – взаємодію – взаємоповагу; довіру у відносинах, стосунках; розподілене лідерство; принципи соціального партнерства [2]. Тобто формування навичок партнерської взаємодії всіх суб'єктів освітнього процесу в закладі вищої освіти (далі ЗВО) стає одним зі стратегічних напрямів реформування сучасної вищої освіти. Ураховуючи такі особливості студентського віку, як зміна самосвідомості у напрямі перебудови самосприйняття, самооцінки, а також сприйняття та оцінки інших людей, а також базуючись на науковій думці І. Зимньої стосовно того, що студентство, як соціальна група, відрізняється від інших груп населення «високим освітнім рівнем, високою пізнавальною мотивацією, найвищою соціальною активністю і досить гармонійним поєднанням інтелектуальної і соціальної зрілості» [3], маємо констатувати сензитивність саме студентського віку до формування навичок партнерства і, що площиною їх формування є освітнє середовище ЗВО.

Аналіз основних досліджень і публікацій із зазначеної проблеми. Сучасний науковий дискурс проблеми партнерства та пов'язаних з ним феноменів представлений різними науковими напрямами, а саме: обґрунтування ідеї партнерства (Дж. К. Хоманс, Т. Парсонс) та методологічних підходів до визначення поняття «партнерство» (А. Татаринцева); психологія партнерської взаємодії в освіті (О. Коханова); педагогіка співпраці, психологія толерантності (В. Моргун); висвітлення проблеми «суб'єкт-суб'єктної» взаємодії та засобів діалогічного спілкування (К. Абульханова-Славська, А. Брушлинський, В. Чорнобровкін); аналіз професійної взаємодії у педагогічному колективі (В. Власенко, Д. Ніколенко, В. Сластьонін, Р. Шакуров); розкриття взаємодії як однієї з найбільш актуальних проблем сучасного життя (А. Бойко, О. Вознюк, О. Дубасенюк,

Н. Якса); репрезентація різних аспектів підготовки майбутніх фахівців до педагогічної взаємодії (О. Лінник, О. Матвієнко, С. Ратовська); висвітлення перцептивної складової проблеми партнерства (Г. Андрєєва, Я. Коломинський, С. Кондратьєва). Дослідження феномену освітнього середовища представлені такими науковими напрямами, як-от: методологія середовищного підходу в педагогіці (Ю. Мануйлов, Т. Менг, В. Серіков, С. Сергєєв); аналіз певних семантичних конструктів освітнього середовища, а саме: професійного середовища (А. Маркова), професійно-креативного середовища (З. Курлянд), інформаційно-освітнього середовища (Л. Панченко); рефлексивно-освітнього середовища (А. Бізєєва), толерантного середовища (І. Капустян, Т. Ніколашина, С. Яланська).

Окреслення невирішених питань, порушених у статті. Маємо відзначити, що при такій високій зацікавленості різними аспектами проблеми партнерства, а також певними напрямами середовищної проблематики, питання щодо висвітлення процесу формування навичок партнерства в освітньому середовищі ЗВО розглянуто лише аспектно, зокрема, потребує детального висвітлення сутність та структура партнерства, а також формування навичок партнерства суголосно логіці середовищеутворення в ЗВО.

Мета статті: проаналізувати логіку процесу формування навичок партнерства в освітньому середовищі ЗВО.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Етимологія поняття «партнер» пов'язана з лат. *partitio*, що у перекладі означає «поділ, частина» й – з *partio* – «ділю, розділяю» [4, с. 300]. Пріоритетні підходи до трактування феномену партнерства передбачають його розгляд як: 1) системи взаємовідносин, які відбуваються у процесі певної спільної діяльності; 2) способу взаємодії і взаємин, організованих на принципах рівності, добровільності, рівнозначності та доповнюваності всіх її учасників; 3) організаційної форми спільної діяльності, що передбачає об'єднання осіб на відповідних умовах розподілу праці та активної участі в її реалізації; 4) способу взаємовідносин, за яких зберігаються права кожної зі сторін, чітко узгоджені та злагоджені дії учасників спільної справи, що ґрунтуються на засадах взаємовигоди та рівноправності [5]. При цьому партнерство в освіті ґрунтується на принципах поваги до особистості; доброзичливості та позитивного ставлення; довіри у відносинах, стосунках; діалогу – взаємодії – взаємоповаги; розподіленого лідерства; соціального партнерства.

Основними характеристиками партнерства, на думку О. Коханової, слід вважати такі: добровільна основа; взаємне визнання інтересів сторін (партнерів) як важливих і правомірних; взаємовідповідальність сторін за виконання (і невиконання) узгоджених рішень; взаємозалежність; паритетність на всіх стадіях партнерських відносин, в тому числі й при прийнятті рішень; чітке визначення і розподіл зобов'язань; спільна діяльність; пошук і знаходження компромісу при вирішенні суперечливих і конфліктних питань, що спрямоване на досягнення головної мети партнерства – досягнення згоди [6].

Беручи до уваги окреслені позиції, є доцільним тлумачити *партнерство* як систему взаємин суб'єктів освітнього процесу у ЗВО, що будується на засадах рівноправ'я, прозорості, довіри. У структурі партнерства – виділяти три складові, а саме: 1) сферу стосунків та комунікації; 2) сферу перцепції; 3) сферу взаємодії, що дає підстави навички партнерства, відповідно, пов'язувати з трьома групами вмінь.

1. Сосунки та комунікація: навички будувати стосунки без примусу на принципах добровільності й спільності інтересів, повазі й рівноправності, розподіленого лідерства, емпатії.

2. Перцепція: навички сприйняття партнера, з одного боку, таким, яким він є, з іншого – вміння «подивитися на себе очима партнера» у засіб реалізації механізму зворотного зв'язку на основі кооперативної та комунікативної рефлексії.

3. Сфера взаємодії (інтерації): навички командної роботи, толерантної співпраці на засаді «суб'єкт – суб'єктної» взаємодії, яка дає можливість, з одного боку, зберегти за викладачем функцію управління, а з іншого, – студентів діяти самостійно.

Є важливим звернути увагу на аспект інтерації, пов'язаний з взаємовпливом партнерів. При цьому відомі такі типи взаємовпливу (за Г. Татаринцевою): 1) взаємне полегшення (дії обох партнерів стають результативнішими через сприятливий взаємовплив); 2) взаємне ускладнення (взаємодія партнерів неефективна, їх дії взаємоускладнюють досягнення вищих результатів); 3) одностороннє полегшення (взаємодія сприяє підвищенню ефективності дій одного з партнерів); 4) одностороннє ускладнення (для одного з партнерів свідомо чи несвідомо створюються перешкоди); 5) асиметричне полегшення (один з партнерів полегшує дії іншого, але через це сам відчуває певні ускладнення); 6) незалежність (дії партнерів не впливають на ступінь ефективності дій одне одного) [7, с. 92].

У контексті проблеми поданої статті є доцільним розглянути стадії партнерства, якими заведено вважати прихильність, диференціацію та відокремлення (Н. Пезешкіан) [8]. Розглянемо їх більш детально.

Стадія прихильності характеризується бажанням бути разом з іншими людьми, зближенням з партнером, знаходженням у нього привабливих рис, прагненням до відвертості. Далі у процесі розвитку партнерських взаємин відбувається зміщення акценту від емоційних (первинних) здібностей до когнітивних (вторинних), які проявляються в здатності критично сприймати партнера, розрізняти, аналізувати його поведінку й намагатися адекватно реагувати.

На стадії диференціації пріоритетними є такі форми партнерства, як-от: партнерство з ділових міркувань; партнерство як місце, де здобувають знання і досвід; партнерство як відпочинок; партнерство як самоствердження; як задоволення потягу. Зі становленням зрілості особистості зменшується сила прив'язаності та зростає значення незалежності, відповідальності й автономності.

На стадії відділення відбувається не просто відсторонення, але й встановлення контактів з іншими людьми, що призводить до розширення та вибірковості в партнерських стосунках[8].

Відтак, урахувавши сутність партнерства та його принципи, а також певну стадіальність розвитку, розглянемо логіку формування партнерських навичок в освітньому середовищі ЗВО.

Зауважимо, що базуючись на сучасній концепції середовищного підходу до освіти, яка була обґрунтована й розроблена Ю. Мануйловим і становила теорію здійснюваного через спеціально створене середовище управління процесом формування й розвитку особистості, якому властиві такі базові процедури, як: середовищеутворення, наповнення ніш, інверсія середовища, а також усереднювання, типізація [9], трактуємо освітнє середовище ЗВО, у контексті формування навичок партнерства, як багаторівневу педагогічно організовану систему умов та можливостей, а також засіб освіти, які забезпечують ефективність їх формування, а середовищеутворення – як організований, цілеспрямований процес створення середовища для розв'язання завдань формування навичок партнерства у студентів ЗВО.

Отже, проаналізуємо логіку формування навичок партнерства суголосно процесу середовищеутворення відповідно до певних етапів освіти у ЗВО.

Перший етап (I курс навчання у ЗВО) співпадає з навчальною діяльністю академічного типу, семіотичною навчальною моделлю. Середовищеутворення в цей період пов'язане з реалізацією об'єктивних умов середовища, а саме з актуалізацією потенціалу фундаментальних навчальних дисциплін, якими на цьому етапі є «Вступ до фаху», «Педагогіка»(інтегрований курс), розділ «Загальні основи педагогіки», щодо формування навичок партнерства. При цьому необхідно урахувати специфіку першої стадії партнерства, яку заведено називати прихильністю. Тобто у цей період формуються такі навички партнерства, як мотивація до співпраці з іншими студентами та викладачем; навички сприйняття «іншого», що базуються на кооперативній та комунікативній рефлексії; формується суб'єктність як особистісна якість, на якій базується «суб'єкт-суб'єктна» взаємодія в системі «викладач – студент», «студент – студент».

Другий етап (II, III курси навчання у ЗВО), для якого характерна квазіпрофесійна діяльність, імітаційна навчальна модель й збіг з фазою активного відтворення студентом освітнього середовища, як сфери формування навичок партнерства. Цей етап пов'язаний зі стадією партнерства, що зазначається як диференціація, коли зміщуються емоційні акценти до когнітивних, тобто відбувається критичне сприйняття партнера, аналіз його поведінки. Середовищеутворення в цей період пов'язане, як і на попередньому етапі, з реалізацією об'єктивних умов середовища, а саме із з'ясуванням потенціалу навчальної дисципліни «Педагогіка» (розділ «Теорія виховання», «Дидактика») щодо формування навичок партнерства. Однак починають реалізовуватися й спеціально створені умови, що передбачають розробку спецкурсів (наприклад, «Теорія та методика розв'язання професійно-педагогічних задач»), які орієнтовані на формування ціннісного ставлення до партнерів по команді у процесі аналізу уроків, групового обговорення сучасних технологій виховання, колективного цілепокладання, співпраці у розробці певних проектів. Отже, і студент, і середовище вже стають суб'єктами, їхні стосунки набувають „міжсуб'єктного» характеру в умовах зростання інтерактивності середовища.

Третій етап (IV курс навчання у ЗВО), що збігається з навчально-професійною діяльністю й соціальною навчальною моделлю. У цей період студент фактично посідає позицію фахівця, його діяльність стає за змістом, формами й технологіями професійною. При цьому їй відповідає соціальна навчальна модель як фрагмент професійної діяльності, що аналізуються та перетворюються у формах спільної діяльності студентів. Домінантним стилем поведінки є співпраця, студент уже здатний бачити іншу людину, співчувати їй, готовий до міжсуб'єктного спілкування. Відзначимо, що цей період збігається з фазою впливу на середовище, а також самостійного його створення. У межах цього періоду, як і на попередніх етапах, реалізуються й об'єктивні, і спеціально створені умови освітнього середовища ЗВО. При цьому провідною його особливістю є пріоритет групових форм роботи студентів, що ґрунтуються на дискусії, діалозі, полілозі.

Висновки та перспективи подальшого дослідження проблеми. Таким чином, є очевидним, що партнерство є багатоаспектним, поліфункціональним феноменом, що ґрунтується на принципах рівності, добровільності, рівнозначності партнерів й має певну стадіальність. Навички партнерства відбивають його базові сфери, а саме: 1) стосунки та комунікація: навички будувати стосунки без примусу на принципах добровільності й спільності інтересів, повазі й рівноправності, розподіленого лідерства, емпатії; 2) перцепція: навички сприйняття партнера, з одного боку, таким, яким він є, з іншого – вміння «подивитися на себе очима партнера» у засіб реалізації механізму зворотного зв'язку на основі кооперативної та комунікативної рефлексії; 3) взаємодія (інтеракція): навички командної роботи, толерантної співпраці на засаді «суб'єкт – суб'єктної» взаємодії, яка дає можливість, з одного боку, зберегти за викладачем функцію управління, а з іншого, – студентові діяти самостійно. Логіка формування партнерських навичок відповідає процесу середовищеутворення у межах певних етапів освіти у ЗВО.

Перспективним напрямом розробки проблеми формування навичок партнерства вважаємо аспект їх психологічних основ, пов'язаних з механізмами перцепції, рефлексії, антиципації, сформованість яких є суттєвою детермінантою партнерства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Пов'якель Н. І. Психологічна готовність до партнерства як передумова становлення партнерських відносин при ви рішенні конфліктів // Матеріали Всеукраїнської науково практичної конференції «Проблеми безпеки української нації на порозі ХХІ сторіччя». – Частина 1. – Київ Чернівці, 1998.
2. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konzeptziya.html>
3. Зимняя И. А. Педагогическая психология / И. А. Зимняя. – М.: Логос, 2004. – 384 с.
4. Етимологічний словник української мови: У 7 т. / [уклад.: Р. В. Болдирев та ін.]. – К.: Наукова думка, 2003. – Т. 4. – 656 с.
5. Степаненко Ю. О. Педагогіка партнерства як продуктивна форма взаємодії вчителя та учня [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://vseosvita.ua/.../informacia-dla-pedagogiv-pedagogika-partnerstva-ak-produkti>.
6. Коханова О.П. Дослідження специфіки партнерської взаємодії в процесі фахового навчання майбутніх учителів / О.П. Коханова // Збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України Проблеми сучасної психології, 2010. – Випуск 10 – С. 336 – 344.
7. Татаринцева Г. Методологічні підходи до визначення поняття «партнерство» / Г. Татаринцева // Наука молода. – 2007. – № 8. – С. 145 – 150.
8. Пезешкиан Н. 33-и 1 форма партнерства: Пер. с нем. / Н. Пезешкиан – М.: Медицина, 1998. – 288 с.
9. Мануйлов Ю. С. Средовой подход в воспитании / Ю. С. Мануйлов // Педагогика. – 2000. – № 7. – С. 36 – 41.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Pov'yakel' N. I. Psykholohichna hotovnist' do partnerstva yak peredumova stanovlennya partners'kykh vidnosyn pry vyrishenni konfliktiv [Psychological Readiness for Partnership as a Precondition for the Establishment of Partnership Relations in Conflict Resolution]// Materialy Vseukrayins'koyi naukovy praktichnoyi konferentsiyi «Problemy bezpeky ukrayins'koyi natsiyi na porozhi XXI storichchya»./N. I. Pov'yakel' – Chastyna 1. – Kyiv Chernivtsi, 1998.
2. Kontseptsiya realizatsiyi derzhavnoyi polityky u sferi reformuvannya zahal'noyi sered'noyi osvity «Nova ukrayins'ka shkola»[Concept of realization of state policy in the sphere of reforming of general secondary education «New Ukrainian School»] [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konzeptziya.html>
3. Zimnyaya I. A. Pedagogicheskaya psikhologiya [Pedagogical psychology] : [pidruchnyk] / I.A.Zimnyaya. – M.: Logos, 2004. – 384 s.
4. Etymolohichnyy slovnyk ukrayins'koyi movy: U 7 t. [Etymological Dictionary of the Ukrainian Language: At 7 Vol.] / [uklad.: R. V. Boldyryev ta in.]. – K.: Naukova dumka, 2003. – T. 4. – 656 s.
5. Stepanenko Y. O. Pedagogika partnerstva yak produktyvna forma vzayemodiyi vchytelya ta uchnya [Pedagogy of partnership as a productive form of interaction between teacher and student][Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <https://vseosvita.ua/.../informacia-dla-pedagogiv-pedagogika-partnerstva-ak-produkti>.
6. Kokhanova O.P. Doslidzhennya spetsyfyky partners'koyi vzayemodiyi v protsesi fakhovoho navchannya maybutnikh uchyteliv[Investigation of the specificity of partnership interaction in the process of professional training of future teachers] / O.P. Kokhanova // Zbirnyk naukovykh prats' KPNU imeni Ivana Ohiyenka, Instytutu psykholohiyi im. H.S. Kostyuka APN Ukrayiny Problemy suchasnoyi psykholohiyi, 2010. – Vypusk 10 – S. 336 – 344.
7. Tataryntseva H. Metodolohichni pidkhody do vyznachennya ponyattya «partnerstvo» [Methodological approaches to the definition of the concept of «partnership»] / H. Tataryntseva // Nauka moloda. – 2007. – № 8. – S. 145 – 150.
8. Pezeshkian N. 33-i 1 forma partnerstva [33-and 1 form of partnership] / N. Pezeshkian – M.: Meditsina, 1998. – 288 s.
9. Manuylov Y. S. Sredovoy podkhod v vospitanii [The environmental approach in education]/ Y. S. Manuylov // Pedagogika. – 2000. – № 7. – S. 36 – 41.

Желанова В.В. Логика формирования навыков партнерства у будущих педагогов в образовательной среде учреждений высшего образования.

В статье подтверждена актуальность формирования навыков партнерства у студентов в учреждениях высшего образования как стратегии современного высшего образования. Обосновано трактование партнерства как системы взаимоотношений субъектов образовательного процесса в учреждениях высшего образования, которая строится на принципах равноправия, прозрачности, доверия. Представлены три группы партнерских навыков в соответствии с базовыми сферами партнерства, которыми являются: 1) отношения и коммуникация; 2) перцепция; 3) взаимодействие (интеракция). Проанализирована логика формирования навыков партнерства в соответствии с процессом средообразования в рамках определенных этапов образования в учреждениях высшего образования.

Ключевые слова: партнерство, принципы партнерства, навыки партнерства, сферы партнерства, образовательная среда в учреждениях высшего образования, средообразование.

Zhelanova V.V. Logic forming of future teachers partnerships skills in the higher education institutions educational environment

The article proves the relevance of the partnership skills forming among students of higher education institutions as a modern education strategy, declared in a state legal documents, namely the Law of Ukraine «On Education» (2017), the Concept of the New Ukrainian School (2017). Partnership skills presented as fundamental skills of the XXI century. Grounded interpretation of partnership relations system as subjects of educational process in higher education that is based on the principles of equality, transparency and trust. Based on the use of the method of analysis, synthesis, classification represented three groups of partner skills according to basic areas of partnership, namely: 1) relationships and communication: the ability to build relationships without coercion on the principles of voluntarism and common interests, respect and equality, distributed leadership, empathy; 2) perception: the skills of perceiving a partner, on the one hand, as it is, on the other - the ability to «look at themselves through the eyes of a partner» in the way of realization of a feedback mechanism based on cooperative and communicative reflection; 3) interaction: teamwork skills, tolerant cooperation on the basis «subject - subject» interaction that enables, on the one hand, to preserve the teacher management function, and on the other - students act independently. Heightened attention to the aspect of interaction associated with mutual influence partners. The partnership's stadiums are considered. The formation logic of partnership skills is consonant with the environment formation process in accordance with certain stages of education in a higher education institution, namely: the first stage of education at a higher education institution (I-th year), associated with educational activities of an academic type, a semiotic educational model, when a student is the object of skills forming of partnership; the second stage of education (II, III courses) with quasi-professional activity of students, the simulation educational model in which the student already begins to actively recreate the environment and become the subject of the partnership skills formation; the third stage (IV course) related to the educational-professional activity and the social learning model, when the dominant behavior style is a partnership and the student himself creates his or her educational environment.

Key words: partnership, partnership principles, partnership skills, partnership areas, educational environment of higher education institution, environment formation.

УДК 159.922.73.-053.4

Т.В.Завязун,

кандидат психологічних наук,

(Комунальний заклад «Житомирський інститут післядипломної педагогічної освіти»

Житомирської обласної ради, м. Житомир)

tanyazav@meta.ua

ORCID ID: 000 – 0002 – 4999 – 5091

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТРУДНОЦЬМИ КОМУНІКАЦІЇ В ІГРОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті здійснено науковий аналіз проблеми психолого-педагогічного супроводу розвитку мовлення дітей дошкільного віку з труднощами комунікації в ігровій діяльності. Підкреслено двосторонній характер зв'язку спілкування з ігровою діяльністю в дошкільному дитинстві. Акцентовано увагу на головному завданні, яке постає перед дорослими, а саме, як за допомогою гри, тобто через найприроднішу для дитини діяльність, можливо усунути наявні труднощі комунікації у дошкільників. Розкрито основні принципи розвивальної роботи по усуненню наявних у дітей дошкільного віку труднощів комунікації.

Ключові слова: розвиток мовлення дітей дошкільного віку, гра, труднощі комунікації у дошкільників, технологія психолого-педагогічного проектування взаємодії дорослого з дитиною «Радість розвитку».

Постановка проблеми. Дитинство є етапом зародження людської особистості. Саме в дитинстві відбувається присвоєння соціально зумовленої системи суспільних, культурних, історичних відносин, яке проходить в процесі спілкування та становленні свідомої, самостійної, продуктивної діяльності, що, у свою чергу, визначає індивідуальний розвиток особистості та взаємодію індивіда з природним та соціальним довкіллям. Особистісний розвиток кожної дитини проходить в процесі навчання та виховання, але це відбувається не тільки на спеціально створених дорослими заняттях, метою яких є отримання знань, умінь та навичок, але й під час спілкування з предметним світом, з дорослими та однолітками в спільній діяльності, яке в дошкільному дитинстві відбувається в грі.

У дошкільному дитинстві гра виступає провідним видом діяльності, потребово-мотиваційна сфера якої визначається культурно-історичним аспектом існування суспільства, рівнем розвиненості соціально-психологічної сфери дитини та ступенем її включеності у процес активного засвоєння діяльнісної структури